

TCB01

**Scorzonera parviflorae-
-Juncetum gerardii (Wenzl 1934)
Wendelberger 1943***
Slané trávníky
se sítinou Gérardovou

Tabulka 4, sloupec 6 (str. 139)

Nomen inversum propositum

Orig. (Wendelberger 1943): *Juncus Gerardii-Scorzonera parviflora*-Ass. (Wenzl 1934) Wendelberger 1943

Syn.: *Juncetum gerardii* Wenzl 1934 (§ 36, nomen ambiguum), *Taraxaco bessarabici-Caricetum distantis* Wendelberger 1943 (§ 2b, nomen nudum)

Diagnostické druhy: *Achillea asplenifolia*, *Agrostis stolonifera*, *Aster tripolium* subsp. *pannonicus*, *Bolboschoenus maritimus* s. lat., ***Carex distans***, *C. otrubae*, *Cirsium brachycephalum*, *C. canum*, ***Eleocharis uniglumis***, *Juncus compressus*, ***J. gerardii***, ***Lotus tenuis***, ***Lythrum virgatum***, ***Melilotus dentatus***, *Odontites vernus*, *Orchis palustris*, *Phragmites australis*, *Plantago maritima*, *P. uliginosa*, *Potentilla anserina*, *P. reptans*, *Puccinellia distans*, ***Pulegium vulgare***, *Pulicaria vulgaris*, ***Scorzonera parviflora***, ***Senecio eraticus***, *Tetragonolobus maritimus*, ***Trifolium fragiferum***

Konstantní druhy: ***Agrostis stolonifera***, *Bolboschoenus maritimus* s. lat., *Carex distans*, *Cirsium canum*, *Eleocharis uniglumis*, ***Juncus gerardii***, ***Lotus tenuis***, *Melilotus dentatus*, *Odontites vernus*, *Phragmites australis*, *Plantago uliginosa*, *Poa trivialis*, ***Potentilla anserina***, *P. reptans*, *Pulegium vulgare*, *Ranunculus repens*, *Scorzonera parviflora*, *Taraxacum* sect. *Ruderalia*, *Tetragonolobus maritimus*, *Trifolium fragiferum*

Dominantní druhy: ***Carex distans***, ***C. otrubae***, *Deschampsia cespitosa*, ***Juncus gerardii***, ***Lotus tenuis***, *Potentilla anserina*, ***Scorzonera parviflora***

Formální definice: skup. ***Scorzonera parviflora*** NOT skup. ***Carex otrubae*** NOT *Salicornia prostrata* pokr. > 25 % NOT *Suaeda prostrata* pokr. > 25 %

Struktura a druhové složení. Jde zpravidla o nízké trávníky, které mají ráz mokré louky. Dominují v nich trsnaté traviny, jako je ostřice oddálená a Otrubova (*Carex distans*, *C. otrubae*) nebo sítina Gérardova (*Juncus gerardii*). Na intenzivněji přepásaných nebo sešlapaných místech jsou hojně nízké dvouděložné byliny, např. *Lotus tenuis*, *Potentilla anserina* a *Scorzonera parviflora*. Na plochách s narušovaným půdním povrchem se místy vyskytují jednoleté druhy (např. *Centaurium pulchellum*), zatímco na místech bez disturbance rostou vyšší subhalofilní byliny, např. *Althaea officinalis* a *Cirsium brachycephalum*. Dále se zde objevují druhy aluviálních luk a ruderalních trávníků, např. *Cirsium canum*, *Poa trivialis*, *Ranunculus repens* a *Taraxacum* sect. *Ruderalia*. Na ploše 16–25 m² obsahuje tato vegetace zpravidla kolem 20–30 druhů cévnatých rostlin. Mechové patro je vyvinuto slabě nebo chybí.

Stanoviště. Porosty této asociace se u nás původně vyskytovaly v mělkých sníženinách slanisk v okolí slaných jezer a vývěřů minerálních pramenů. Dnešní stanovištní vazba už není tak zřetelná, neboť dosud existující porosty se nacházejí v blízkosti obcí a udržely se vlivem vesnického způsobu obhospodařování. Půdy jsou hlinité až jílovité, alkalické až neutrální reakce, s vysokou koncentrací rozpustných solí v povrchovém půdním horizontu a se středním obsahem humusu. Zjara bývají mělce zaplaveny a v létě silně vysychají.

*Zpracovala K. Šumberová.

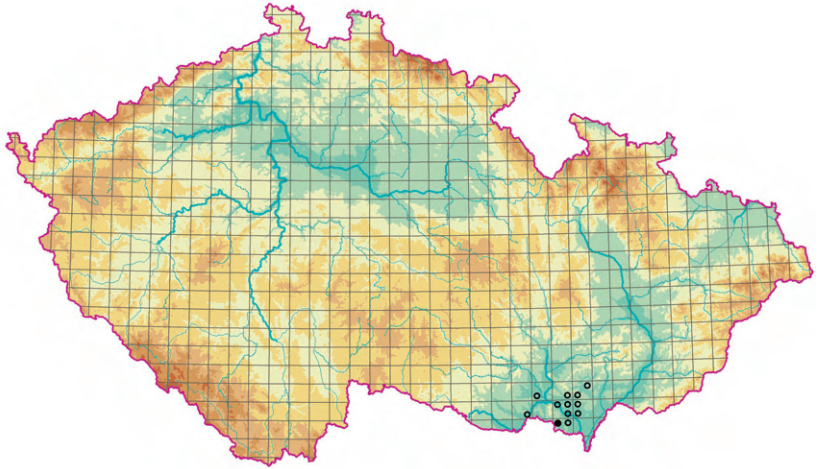
Obr. 63. *Scorzonero parviflorae-Juncetum gerardii*. Slanomilná luční vegetace v rýze vybagrované ochránci přírody na slanisku u Sedlce na Břeclavsku. (M. Chytrý 2005.)

Fig. 63. Saline meadow vegetation in a furrow excavated by nature conservationists near Sedlec, Břeclav district, southern Moravia.

Dynamika a management. Asociace *Scorzonero-Juncetum* se v typicky vyvinutých komplexech slanisk vyskytovala mezi jejich centrální a okrajovou částí. Se snižující se koncentrací solí směrem k okraji slaniska ubývaly obligátní halofyty a porosty postupně přecházely v subhalofilní trávníky asociace *Loto tenuis-Potentilletum anserinae*, na vlhčích místech v halofilní rákosiny s převahou *Bolboschoenus maritimus* s. lat. nebo *Phragmites australis*. Zarůstání rákosinami může být však i známkou degradace při absenci vhodného managementu. V minulosti mohlo naopak docházet k dočasnému rozšíření halofilních trávníků při vysychání či zazemňování periodických jezírek, které je však dnes omezeno nedostatkem vhodných biotopů a diaspor slanomilných druhů. Druhá bohatost trávníků asociace *Scorzonero-Juncetum* bezprostředně souvisí s opakovaným mírným narušováním drnu a povrchu půdy. V minulosti se tato vegetace udržovala díky pastvě, která přispívala i k obohacení substrátu solemi dusíku. Chybě-li pravidelné narušování, velmi rychle ustupují

konkurenčně slabé druhy, zvláště terofyty. V současnosti se o územně chráněné zbytky slanisk vedle pastvy pečuje sečením (zvláště tam, kde se expanzivně šíří rákos) nebo umělým strháváním drnu.

Rozšíření. Tato asociace je udávána z jižního Slovenska (Vicherek 1973), od Neziderského jezera v Rakousku (Mucina in Mucina et al. 1993a: 522–549), z Maďarska (Borhidi 2003), Rumunska (Sanda et al. 1999) a Ukrajiny (Voityuk 2004). Výskyt lze předpokládat rovněž v bývalé Jugoslávii a Bulharsku. U nás je vázána pouze na nejteplejší a nejsušší oblast jižní Moravy. Původní rozšíření zahrnovalo slaniska na Čejčsku a Hustopečsku, v okolí Rakvic, Podivína, na Mikulovsku a u Nové Vsi u Pohořelic (Vicherek 1973). Do současnosti se fragmentárně zachovalo jen několik málo lokalit. Nejlépe vyvinuté porosty se udržely na slanisku u Sedlce a dotedávna i v Novém Přerově (Danihelka & Hanušová 1995). Zachovalý fragment této vegetace je znám i od Trkmanského dvora u Rakvic.

Obr. 64. Rozšíření asociace TCB01 *Scorzonero parviflorae-Juncetum gerardii*.

Fig. 64. Distribution of the association TCB01 *Scorzonero parviflorae-Juncetum gerardii*.

Variabilita. Vicherek (1973) rozlišil na jižní Moravě dvě subasociace. *Scorzonero-Juncetum typicum* Vicherek 1973 zahrnuje trávníky v plochých částech reliéfu a mělkých sníženinách, bez výrazného zastoupení mokřadních druhů. *Scorzonero-Juncetum eleocharitosum uniglumis* Vicherek 1973 se vyvíjí na déle zamokřených místech, jejichž půdy vysychají teprve koncem léta. Je vymezena výskytem druhů *Bolboschoenus maritimus* s. lat., *Eleocharis uniglumis* a *Phragmites australis*. Výraznější rozdíl se však projevují spíše mezi porosty na vlhčích půdách s vyšší koncentrací solí, které se vyznačují konstantním výskytem obligátních halofytů a mokřadních druhů, a porosty na sušších a méně zasolených místech s výrazným zastoupením nitrofilních druhů.

Hospodářský význam a ohrožení. V minulosti sloužily tyto trávníky jako pastviny hovězího dobytka, koz, ovcí nebo drůbeže. V současné době se pastva i na vesnicích praktikuje jen zřídka. Tato vegetace má význam hlavně pro ochranu ohrožených druhů rostlin a bezobratlých živočichů vázaných výhradně na vnitrozemská slaniska.

■ **Summary.** This saline grassland is dominated by *Juncus gerardii* or some other halophytes. It is the richest in halophytes of all the Czech saline grasslands. It was formerly found in shallow depressions around mineral springs or on the margins of saline water bodies in southern Moravia. Today its last remnants exist in moist places near villages.

Tabulka 4. Synoptická tabulka asociací halofilní vegetace (třídy *Crypsietea aculeatae*, *Thero-Salicornietea strictae* a *Festuco-Puccinellietea*).**Table 4.** Synoptic table of the associations of the vegetation of saline habitats (classes *Crypsietea aculeatae*, *Thero-Salicornietea strictae* and *Festuco-Puccinellietea*).

- 1 – TAA01 *Crypsietum aculeatae*
 2 – TAA02 *Heleochloëtum schoenoidis*
 3 – TBA01 *Salicornietum prostratae*
 4 – TBA02 *Spergulario marginatae-Suaedetum prostratae*
 5 – TCA01 *Puccinellietum limosae*
 6 – TCB01 *Scorzonero parviflorae-Juncetum gerardii*
 7 – TCB02 *Loto tenuis-Potentilletum anserinae*
 8 – TCB03 *Agrostio stoloniferae-Juncetum ranarii*

Sloupec číslo	1	2	3	4	5	6	7	8
Počet snímků	10	10	10	10	15	30	32	13
Počet snímků s údaji o mechovém patře	3	5	3	3	8	12	14	5

Bylinné patro***Heleochloëtum schoenoidis***

<i>Atriplex tatarica</i>	.	30
--------------------------	---	----	---	---	---	---	---	---

Puccinellietum limosae

<i>Glaux maritima</i>	13	3	.	.
-----------------------	---	---	---	---	----	---	---	---

Scorzonero parviflorae-Juncetum gerardii

<i>Scorzonera parviflora</i>	.	.	10	.	.	43	3	.
<i>Eleocharis uniglumis</i>	43	6	8
<i>Senecio erraticus</i>	.	10	.	.	13	40	9	.
<i>Lythrum virgatum</i>	7	30	6	.
<i>Pulicaria vulgaris</i>	7	17	6	8
<i>Agrostis stolonifera</i>	.	10	.	.	40	100	62	54
<i>Cirsium brachycephalum</i>	13	6	.
<i>Plantago uliginosa</i>	.	30	.	.	13	50	12	31
<i>Orchis palustris</i>	13	3	.
<i>Phragmites australis</i>	.	30	.	.	27	53	12	15
<i>Potentilla reptans</i>	7	47	38	38
<i>Cirsium canum</i>	7	43	28	15

Loto tenuis-Potentilletum anserinae

<i>Pastinaca sativa</i>	7	7	44	8
-------------------------	---	---	---	---	---	---	----	---

Agrostio stoloniferae-Juncetum ranarii

<i>Carex secalina</i>	7	3	.	100
<i>Euphorbia platyphyllos</i>	31
<i>Samolus valerandi</i>	7	.	15
<i>Juncus ranarius</i>	13	3	3	54
<i>Agrostis gigantea</i>	38
<i>Veronica anagallis-aquatica</i>	.	10	6	31
<i>Juncus inflexus</i>	10	3	38

Tabulka 4 (pokračování ze strany 139)

Sloupec číslo	1	2	3	4	5	6	7	8
Diagnostické druhy pro dvě a více asociací								
<i>Spergularia salina</i>	60	40	.	40	13	.	.	.
<i>Crypsis aculeata</i>	100	40	10	.	20	.	.	.
<i>Spergularia maritima</i>	.	50	80	60	67	7	.	.
<i>Heleochloa schoenoides</i>	.	100	.	.	13	3	.	.
<i>Taraxacum bessarabicum</i>	.	20	10	10	73	7	3	.
<i>Salicornia prostrata</i>	.	.	100	40
<i>Suaeda prostrata</i>	.	.	20	100	7	.	.	.
<i>Plantago maritima</i>	.	10	30	30	53	17	6	.
<i>Pulicaria dysenterica</i>	.	10	.	.	20	3	9	.
<i>Trifolium fragiferum</i>	27	77	81	31
<i>Potentilla anserina</i>	.	20	.	.	60	97	75	77
<i>Melilotus dentatus</i>	20	67	62	69
<i>Inula britannica</i>	.	10	.	.	20	10	16	38
<i>Odontites vernus</i>	20	57	44	23
<i>Tetragonolobus maritimus</i>	7	43	31	15
<i>Achillea asplenifolia</i>	13	12	.
<i>Pulegium vulgare</i>	7	77	12	31
<i>Carex otrubae</i>	33	6	100
<i>Carex distans</i>	7	57	28	31
<i>Juncus compressus</i>	30	22	23
<i>Festuca arundinacea</i>	7	19	15
<i>Atriplex prostrata</i> subsp. <i>latifolia</i>	.	60	10	40	47	10	9	23
<i>Lotus tenuis</i>	.	20	10	.	80	100	84	31
<i>Bolboschoenus maritimus</i> s. lat.	.	50	.	.	20	43	22	38
<i>Chenopodium glaucum</i>	10	30	.	.	20	3	3	23
<i>Puccinellia distans</i>	.	60	80	60	93	30	12	23
<i>Aster tripolium</i> subsp. <i>pannonicus</i>	.	30	90	40	80	33	3	23
<i>Juncus gerardii</i>	.	20	30	30	33	100	28	38
Ostatní druhy s vyšší frekvencí								
<i>Ranunculus repens</i>	13	60	53	77
<i>Taraxacum</i> sect. <i>Ruderalia</i>	7	53	59	38
<i>Poa trivialis</i>	50	25	38
<i>Achillea millefolium</i> agg.	13	30	38	38
<i>Plantago major</i>	17	53	46
<i>Elytrigia repens</i>	.	10	.	.	27	17	28	62
<i>Leontodon autumnalis</i>	40	31	8
<i>Tripleurospermum inodorum</i>	.	30	.	.	7	13	19	62
<i>Centaurea jacea</i>	7	33	31	.
<i>Rumex crispus</i>	.	10	.	.	7	20	19	54
<i>Lolium perenne</i>	7	7	44	23
<i>Polygonum aviculare</i> agg.	.	60	.	.	13	10	16	23
<i>Cirsium arvense</i>	7	3	25	62
<i>Festuca pratensis</i>	7	30	19	8
<i>Trifolium hybridum</i>	37	19	.
<i>Carex hirta</i>	30	12	31
<i>Trifolium pratense</i>	27	25	.
<i>Plantago lanceolata</i>	13	31	8

Tabulka 4 (pokračování ze strany 140)

Sloupec číslo	1	2	3	4	5	6	7	8
<i>Deschampsia cespitosa</i>	10	16	23
<i>Daucus carota</i>	7	.	28	8
<i>Poa annua</i>	13	7	16	8
<i>Sonchus asper</i>	13	17	.	23
<i>Symphytum officinale</i>	13	12	15
<i>Poa pratensis</i> s. lat.	25	15
<i>Juncus articulatus</i>	16	38
<i>Medicago lupulina</i>	10	19	.
<i>Equisetum arvense</i>	10	16	8
<i>Trifolium repens</i>	13	16	.
<i>Ranunculus acris</i>	7	10	16	.
<i>Cichorium intybus</i>	3	22	8
<i>Dactylis glomerata</i>	19	23
<i>Rumex maritimus</i>	.	10	16	15
<i>Lysimachia nummularia</i>	17	3	8
<i>Alopecurus pratensis</i>	7	16	.
<i>Rorippa sylvestris</i>	17	6	.
<i>Persicaria lapathifolia</i>	.	10	9	23
<i>Sonchus arvensis</i>	.	10	.	.	7	3	3	23
<i>Lathyrus pratensis</i>	3	9	23
<i>Cyperus fuscus</i>	20	12	.
<i>Potentilla supina</i>	.	20	9	8
<i>Lactuca serriola</i>	7	.	3	23
<i>Geranium pratense</i>	3	31
<i>Glechoma hederacea</i> s. lat.	3	.	23
<i>Myosoton aquaticum</i>	3	23
<i>Matricaria recutita</i>	.	20	.	.	7	.	.	.
<i>Stachys palustris</i>	23
<i>Convolvulus arvensis</i>	23
Mechové patro								
<i>Puccinellietum limosae</i>								
<i>Drepanocladus aduncus</i>	.	20	.	.	25	.	.	.

Obr. 56. Srovnání asociací halofilní vegetace pomocí Ellenbergových indikačních hodnot, nadmořských výšek a pokryvnosti bylinného patra. Vysvětlení grafu viz obrázky 13 na str. 74.

Fig. 56. A comparison of associations of saline vegetation through Ellenberg indicator values, altitude and herb layer cover. See Figure 13 on page 74 for explanation of the graph.

